

Skyggelandet

Ungdomskultur, kriminalitetskultur
og bandekultur i dansk belysning

Skyggelandet

Ungdomskultur, kriminalitetskultur
og bandekultur i dansk belysning

*Bidragene er samlet og redigeret af
Michael Hviid Jacobsen*

Syddansk Universitetsforlag 2012

*University of Southern Denmark Studies in
History and Social Sciences vol. 439*

© Forfatterne og Syddansk Universitetsforlag 2012

Sats og omslag: Donald Jensen, Unisats ApS

Omslagsfoto: Scanpix

Tryk: Specialtrykkeriet Viborg A/S

ISBN 978-87-7674-582-0

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller anden mangfoldiggørelse
af denne bog er kun tilladt med forlagets tilladelse eller ifølge
overenskomst med Copy-Dan

Syddansk Universitetsforlag

Campusvej 55

5230 Odense M

Tlf. 6615 7999

Fax. 6615 8126

www.universitypress.dk

Indhold

Forord	9
Indledning	13
'Bander'	
- et komplekst begreb og kontroversielt fænomen	
<i>Michael Hviid Jacobsen</i>	
Sektion I Bandebegrebet og organiseret bandekriminalitet	
Kapitel 1	39
"This is a gang – and I'm in it"	
– om bandebegreber, definitioner, debatter og sociale kategorier	
<i>Sune Qvotrup Jensen & Maria Libak Pedersen</i>	
Kapitel 2	63
På vej imod en ny magtbalance	
– kan man forstå bandekrigen i den organiserede kriminalitets terminologi?	
<i>Peter Kruize</i>	
Kapitel 3	81
Bandekriminalitet	
– indkomstgenerering og (a)socialisering	
<i>Kim Møller</i>	
Kapitel 4	101
I guld og gæld til halsen	
– om organiserede kriminelles symbolske forbrug, gæld og afslørende spor	
<i>Annette Olesen</i>	

Sektion II Ungdomskultur og bandekultur

Kapitel 5 125
Ungdomsliv og bandeunge
Sven Mørch

Kapitel 6 161
'Gangster'
– en ungdomssubkultur
Tea Torbenfeldt Bengtsson

Kapitel 7 179
Identitet og fællesskab i kriminelle gruppedannelser
– inden for og uden for fængselsmurene
Lissi Rasmussen

Sektion III Specifikke indsatsområder

Kapitel 8 203
Med 'kløgt' skal bander bekæmpes
– Nationalt Efterforsknings- og Forebyggelsescenters
indsats mod grupperelateret kriminalitet
Kira Vrist Rønn & Tino Snedevig Jensen

Kapitel 9 221
Politiindsatser i skæringspunktet mellem gadebander
og organiseret kriminalitet
– nogle refleksioner fra Sverige
Micael Björk

Kapitel 10 247
Kommunale udfordringer
– en undersøgelse af danske kommuners erfaring
med bandeforebyggelse
Jonas Mannov & Marie Sølling Jørgensen

Sektion IV Bander, psykiatri, vold og politik

Kapitel 11	265
Bandekriminalitet – set fra et psykiatrisk perspektiv <i>Henrik Day Poulsen</i>	
Kapitel 12	279
Bandekriminalitet i 'hver-for-sig-fundet' – om forholdet mellem bandevold og demokrati i nutidens samfund <i>Dominique Bouchet</i>	
Kapitel 13	301
Den politiske bandekrig <i>Karina Lorentzen Dehnhardt</i>	
Forfatteroplysninger	321

Forord

Denne bog omhandler et hidtil forholdsvis overset fænomen i dansk samfundsforskning, nemlig 'bander', og bogens forskellige kapitler kredser om en række af de beslægtede forhold, der knytter sig til bandebegrebet, såsom ungdomskultur, bandekultur, bandekriminalitet og bandebekæmpelse. Selvom tematikken dog langt fra er ny, så har den i de senere år særligt via en lang række voldsomme hændelsesforløb, som ofte i mediebilledet entydigt betegnes som 'bandekrigen' eller 'bandekonflikten', fået fornyet opmærksomhed og bevågenhed fra både beslutningstagere, ordenshåndhævere, medierne og befolkningen i almindelighed. Der er i den forbindelse også iværksat en lang række lokale, regionale og nationale tiltag og indsatser af såvel politimæssig som kriminalpræventiv karakter, der skal forsøge at dæmme op for udviklingen af bandekriminalitet herhjemme, også selvom de seneste tal, der af Rigspolitiet er offentliggjort i foråret 2011, tyder på, at der de senere år kan dokumenteres en stigning i registreringen af bandemedlemmer. Det er dog stadig et åbent spørgsmål, om dette så er udtryk for en reel stigning i antallet af bandemedlemmer herhjemme, eller om tallet afspejler en mere effektiv og/eller inkluderende registreringsform.

Nogle af de samfundsmæssige og personlige forudsætninger for og konsekvenserne af bandekultur og bandekriminalitet er temaet for denne bogs respektive kapitler, der er samlet med henblik på at give et første overblik over, hvordan vi på baggrund af tilgængelig viden og forskning kan forstå et samfundsfænomen som 'bander' i en nutidig dansk kontekst. Formålet med denne bog er således at kaste lys over, at bandekultur, bandekriminalitet og bandebekæmpelse ikke blot er politi- eller retsmæssige anliggender, men at der er en lang række samfundsmæssige forhold, som kan påvirke konsolideringen af bandekultur og bandekriminalitet i en dansk kontekst.

Vi lever i en kultur, der i disse år i nærmest overdrevet grad er blevet ekspertfokuseret. Der går stort set ikke en dag, uden at der udråbes eller udnævnes nye eksperter, smagsdommere, konsu-

lenter eller rådgivere inden for stort set alle afkroge af det sociale liv, der kan fortælle os om 'tingenes rette sammenhæng', mane til 'rettidig omhu' eller udgyde diagnoser, analyser og fortolkninger i ét væk. Sådanne 'eksperter' kan være vigtige og nyttige i mange forskellige sammenhænge, fordi de kan tilbyde specialiseret viden om og indsigt i nogle forhold, som ofte er svært gennemskuelige eller komplekse for offentligheden at forholde sig til eller agere på. Det er imidlertid redaktørens opfattelse, at der ikke – selvom vi fra tid til anden i medierne hører betegnelsen anvendt – findes såkaldte 'bandeeksperter' (ligesom vi i vores ekspertfikserede kultur ofte hører tale om 'livsstilseksperter', 'boligindretningseksperter', 'mellemøsteksperter', 'fodboldeksperter' og ligefrem, som nogle af de seneste skud på stammen, 'lektieeksperter' og 'tandlægeskrækseksperter'). Problematikken vedrørende fænomener som ungdomskultur, bandekultur og kriminalitetskultur er alt for kompleks, alt for underbelyst og alt for omfattende til, at nogen enkeltperson eller en enkeltstående institutionel aktør kan være i stand til at påberåbe sig evnen til at favne, forstå eller blot have overblik over alle facetter af så mangefacetterede fænomener og deres indbyrdes relationer. Hvor nogle besidder indgående efterforskningsmæssig viden om organiseret kriminalitet begået af grupper eller enkeltindivider, og andre er velbevandrede i forhold til at belyse samfundsmæssige eller psykologiske kriminalitetsårsager, er andre særligt vidende om kriminalpræventive og socialpædagogiske tiltags virkninger, og endnu andre er involverede i, hvilke lovgivningsmæssige muligheder og begrænsninger der foreligger, mens atter andre er erfarne i forhold til at forstå og forklare, hvad der virker i praksis i en konkret lokal sammenhæng. Det er således vigtigt, at disse forskellige aktører – politifolk, kriminologer, gadeplansarbejdere, sociologer, ungdomsklubmedarbejdere, psykologer, politikere osv. – kommunikerer med og tager ved lære af hinanden, således at den samlede mængde af viden om ungdomskultur, bandekultur og kriminalitetskultur ikke fragmenteres i eller monopoliseres af små lukkede enheder.

Denne bog samler således en række samfundsforskere og samfundsdebattører, der med forskellig baggrund og optik har forholdt sig til forskellige facetter af bandeproblematikken, for at fremme en grundlæggende forståelse af, hvad det er, der skaber grobund for fænomener som ungdomsbander, pigebander, kriminelle bander eller gadebander i vores samfund, og hvordan vi kan forsøge at

forstå den tiltrækningskraft, som sådanne grupperinger særligt har på unge mennesker. Bogens hensigt er således at skabe forståelse for et fænomen, som vi for nuværende ved alt for lidt om.

De konkrete analyser, konklusioner og handlingsanvisninger, som foretages og foreslås i bogens kapitler, er alene udtryk for forfatternes egne fortolkninger, erfaringer eller synspunkter. Redaktørens opgave har således udelukkende bestået i at samle en række af de samfundsforskere og samfundsdebattører, der besidder viden på området. Bogen prætenderer dermed ikke at anlægge et samlet perspektiv på baggrunden for opkomsten af bandekultur og bandekriminalitet eller evaluere effekten af forskellige bandebekæmpelsestiltag, men det er forhåbningen, at bogen kan anspore til diskussioner og overvejelser blandt de mange relevante aktører i samfundet.

Det er altid en glædelig situation, når man som redaktør påtænker at udarbejde og udgive en redigeret bog, at der for det første blandt de bidragende forfattere er et engagement i og en entusiasme for at deltage i projektet, og for det andet at alle forfatterne tilkendegiver, at de i deres respektive faglige sammenhænge oplever et markant behov for den bog, der udarbejdes. Sådan har det været i forbindelse med denne bogs tilblivelse. En tak skal lyde til alle bidragyderne for interessante og relevante bidrag. En stor tak også til Martin Lindø Westergaard ved Syddansk Universitetsforlag for hans visionære og velvillige indstilling til og samarbejde om projektet.

Aalborg Universitet, foråret 2012
Michael Hviid Jacobsen